

22.12.2020

POL-2020-8250

Voimassaoloaika

1.1.2021 - 31.12.2025

Säädösperuste

Valtion virkamieslaki (750/1994) 18 §, Poliisin hallinnosta annettu laki (110/1992) 4 § ja 15 g §, Asetus poliisin hallinnosta (158/1996) 23 §

Muuttaa/Kumoaa

POL-2014-17024, 29.5.2015 Sivutoimet poliisi-hallinnossa

Kohderyhmät

Poliisi

Sivutoimet poliisihallinnossa

1 Hyvä hallinnon edellytykset ja sivutoimet.....	2
2 Sivutoimen käsite	3
3 Sivutoimilupa ja -ilmoitus	4
3.1 Sivutoimi työajalla	4
3.2 Sivutoimi vapaa-ajalla	4
4 Sivutoimiprosessi.....	4
4.1 Sivutoimilupahakemus ja -ilmoitus	4
4.2 Sivutoimihakemuksen/ilmoituksen käsittely ja arviointi	5
4.2.1 Viranomaisen harkintavallan rajat.....	5
4.2.2 Poliisimiesten sivutoimet.....	6
4.3 Päätöksenteko	7
4.3.1 Muutoksenhaku	9
4.4 Arkistointi ja julkisuus	9
4.5 Sivutoimiluvan peruuttaminen	9
4.6 Sivutoimiluvan ja -ilmoituksen määräaikaisuus ja uudelleen hakeminen	9
5 Sivutoimet virkavapauden aikana	10
5.1 Voimassa olevat sivutoimirajoitukset virkavapaan alkaessa	10
5.2 Virkavapaus, toinen työnantaja	10
5.3 Virkavapaus/virantoimituksen keskeytyminen, ei uutta työnantajaa.....	11
6 Virkamiehen velvollisuudet	11
7 Työnantajan velvollisuudet	11
8 Valvonta	11

1 Hyvä hallinnon edellytykset ja sivutoimet

Hyvään hallintoon kuuluu, että kansalaiset voivat luottaa viranomaisen ja virkamiehen toiminnan tasapuolisuuteen. Toiminnan on myös oltava niin avointa, että sitä voidaan tarkastella ja arvioida hallinnon ulkopuolelta kansalaisen näkökulmasta.

Virkamiesten esteettömyys sekä taloudellinen ja muu riippumattomuus kuuluvat oikeusvaltion perusperiaatteisiin. Näiden periaatteiden toteutuminen on erityisen tärkeää sellaisten virkamiesten kohdalla, joiden virkatehtäviin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnallisiin toimintoihin. Virkamiehen sivutoimen rajoittamisella tähdätään virkatehtävien asianmukaiseen suorittamiseen.

Tämän ohjeen ja virkamiesten sivutoimiin liittyvien rajoitusten tarkoituksena on osaltaan turvata hyvän hallinnon toteutumista. Tavoitteena on, että työnantaja tietää virkamiestensä sivutoimet, jotta sivutointen asiallisuus ja sallittavuus tulee aina työnantajan harkittavaksi. Työnantajan tehtävä sivutoimen sallittavuutta harkittaessa on pitää huoli siitä, että virkamies ei tule esteelliseksi tehtävässään eikä sivutoimi vaaranna luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa. Sivutoimi ei saa muutenkaan haitata viran asianmukaista hoitamista eikä kilpailevana toimintana vahingoittaa työnantajaa.

Poliisihallinto kannustaa henkilöstöä elinikäiseen oppimiseen ja oman osaamisen hyödyntämiseen. Ohjeella halutaan luoda raamit, jotka toteuttavat yhdenvertaisuutta ja sivutoimien läpinäkyvyyttä, jotta virkatehtävien asianmukainen hoitaminen toteutuu.

Tämä ohje koskee kaikkia poliisihallinnon virkamiehiä. Virkamiesten sivutoimen harjoittamista koskevista rajoituksista säädetään valtion virkamieslain (750/94) 18 §:ssä¹. Poliisihallinnon viranomais tehtävien sisällön vuoksi poliisimiehen oikeutta harjoittaa sivutointa on rajoitettu lisäksi poliisin hallinnosta annetun lain (873/2011) 15 g §:ssä². Valtiovarainministeriö on antanut ohjeen Virkamiesten sivutoimet (VM/561/00.00.00/2017). Poliisiyksiköt voivat antaa omia tarkentavia ohjeita, jotka eivät ole ristiriidassa tämän ohjeen kanssa.

¹ Virkamies ei saa ottaa vastaan eikä pitää sivutointa, joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen, ellei asianomainen viranomainen hakemuksesta myönnä hänelle siihen lupaa. Sivutoimilupa voidaan antaa myös määräajaksi ja rajoitettuna. Sivutoimilupa voidaan peruuttaa, kun siihen on syytä.

Harkittaessa sivutoimiluvan myöntämistä on otettava huomioon, että virkamies ei saa sivutoimen vuoksi tulla esteelliseksi tehtävässään. Sivutoimi ei myöskään saa vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa tai muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista taikka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa.

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta sivutoimesta virkamiehen on tehtävä ilmoitus asianomaiselle viranomaiselle. Viranomainen voi kieltää tällaisen sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen 2 momentissa säädettyillä perusteilla.

Sivutoimella tarkoitetaan 1–3 momentissa virkaa sekä palkattua työtä ja tehtävää, joista virkamiehellä on oikeus kieltäytyä, samoin kuin ammatia, elinkeinoa ja liikettä. Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä säädetään, on noudatettava laissa tai asetuksessa eri hallinnonaloilla sivutoimista annettuja erityissäännöksiä.

² Poliisimies ei saa ottaa vastaan eikä pitää valtion virkamieslain 18 §:n 4 momentissa tarkoitettua sivutointa, ellei siihen hakemuksesta myönnä lupaa.

Poliisimies ei saa hoitaa tehtävää, johon liittyvät oikeudet tai velvollisuudet saattavat joutua ristiriitaan poliisin tehtävien kanssa.

2 Sivutoimen käsite

Sivutoimella tarkoitetaan virkaa sekä palkattua työtä ja tehtävää, joista virkamiehellä on oikeus kieltäytyä, samoin kuin ammattia, elinkeinoa ja liikettä. Sivutoimena pidetään muun kuin oman viraston alaisia virka- ja työsuhteita, muita palvelussuhteita sekä yksityisten asiamiestehtävien harjoittamista. "Ammatti, elinkeino ja liike" kattavat pääsääntöisesti kaiken tyyppisen taloudellisen toiminnan, jossa virkamies on aktiivisesti mukana ja josta hän saa palkkaa, palkkiota tai muita tuloja.

Sivutoimi on pääsääntöisesti vastikkeellinen. Poliisimiehiltä on tämän lisäksi lainsäädännöllä kielletty tehtävät, jotka vastikkeettomuutensa takia eivät ole varsinaisia sivutoimia, mutta joista saattaisi aiheutua ristiriita poliisin hallinnosta annetun lain 15 g §:n 2 momentin perusteella poliisin tehtäviin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa.

Jos asianomainen työnantaja taikka Poliisihallitus, sisäministeriö, valtiovainministeriö tai valtioneuvosto määrää virkamiehen tai esittää tätä tehtävään, kysymyksessä ei ole lupaa tai ilmoitusta edellyttävä sivutoimi. Jos työ tai luottamustehtävä kuuluu virkatehtäviin tai henkilö ei voi niistä kieltäytyä, tällöin kyseessä ei ole sivutoimi.

Oman osaamisen hyödyntäminen pienimuotoisessa yritystoiminnassa, kuten esimerkiksi urheiluvalmennus, remontointipalveluiden antaminen tai valokuvaaminen joko kevytyrittäjyyden tai yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimiminen toiminimen kautta vaatii sivutoimiluvan hakemista tai sivutoimi-ilmoituksen tekemistä, jotta sivutoimi on työnantajan tiedossa ja työnantaja voi arvioida sivutoimen sallittavuuden. Pääsääntöisesti edellä mainittuun pienimuotoiseen yritystoimintaan myönnetään sivutoimilupa, kunhan se ei aiheuta ristiriitaa omien virkatehtävien kanssa. Virkatehtäviä ei voi suorittaa sivutoimisesti esimerkiksi toiminimen kautta.

Aivan lyhytaikaista, satunnaista tai vähäistä tehtävää ei pidetä sivutoimena. Tavanomainen jäsenyys ja toiminta yhdistys-, harrastus- tai vapaaehtoistoiminnassa ei ole rajoitusten alainen sivutoimi. Myöskään harrastustoimintaan liittyvät luottamus- ja hallintotehtävät taikka esimerkiksi asunto-osakeyhtiön puheenjohtajuus tai hallitustehtävät eivät ole pääsääntöisesti sivutoimi, mikäli tehtävää ei harjoiteta ammattimaisesti ansaitsemistarkoituksessa. Kunnalliseen luottamustoimintaan osallistumista ei pidetä sivutoimena. Omaishoitajan tehtävät eivät ole sivutoimi.

Erilaiset luottamus- ja hallintotehtävät yrityksissä tai yhteisöissä voivat muodostaa rajoitusten alaisen sivutoimen. Tällainen voi olla esimerkiksi osakeyhtiön, osuuskunnan tai säätiön hallituksen jäsenyys, jolloin tilanteen arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota myös osakeyhtiölain (624/2006), osuuskuntalain (421/2013) ja säätiölain (487/2015) säännöksiin hallitusten tehtävistä ja vastuista.

Yksittäisiä tilapäisiä tehtäviä arvioidaan tapauskohtaisesti ja epäselvissä tapauksissa sivutoimiluvan myöntävä viranomainen harkitsee edellä mainituilla perusteilla, onko kyseessä sivutoimi vai ei.

3 Sivutoimilupa ja -ilmoitus

3.1 Sivutoimi työajalla

Virkamies ei saa ottaa vastaan eikä pitää sivutointa, joka edellyttää työajan käyttämistä sivutoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseen, ellei asianomainen viranomaisen hakemuksesta myönnä hänelle siihen sivutoimilupaa.

Pääsääntöisesti työaikaa voi käyttää vain virkatehtävien hoitamiseen sekä muuten työajoista solmitun virkaehtosopimuksen mukaisesti. Sivutoimet, jotka edellyttävät työajan käyttämistä sivutoimen hoitamiseen, ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä. Lupaa työajalla harjoitettavaan sivutoimeen ei voida myöntää ilman painavia perusteita. Tällaisia painavia perusteita voivat olla sivutoimesta saatava erityinen hyöty virkamiehen varsinaisten tehtävien suorittamiselle tai poliisiyksikön ja muun viranomaisen välisen yhteistoiminnan oleellinen edistäminen. Palkattomankaan tehtävän hoitamiseen ei voi käyttää työaikaa ilman lupaa.

3.2 Sivutoimi vapaa-ajalla

Poliisimies tarvitsee aina sivutoimiluvan sivutoimen harjoittamiseen vapaa-ajallaan. Muut virkamiehet tekevät ilmoituksen vapaa-ajalla harjoittamastaan sivutoimesta.

4 Sivutoimiprosessi

Sivutoimiprosessi etenee tiivistetysti seuraavasti:

1. Virkamies täyttää sivutoimilupahakemuksen / sivutoimi-ilmoituksen ja lähettää sen kirjaamoon.
2. Kirjaamo avaa uuden asian ja vastuuttaa sen poliisiyksikössä määritellylle taholle.
3. Sivutoimiasian käsittelijä luonnostelee päätöksen tai kirjeen sivutoimi-ilmoituksen vastaanottamisesta.
4. Käsittelijä lähettää asiakirjan sähköisesti allekirjoitettavaksi Actassa.
5. Allekirjoitettu asiakirja toimitetaan sähköisesti asianosaiselle.

Seuraavissa kappaleissa prosessia käsitellään tarkemmin.

4.1 Sivutoimilupahakemus ja -ilmoitus

Sivutoimilupa on haettava ennen sivutoimen aloittamista. Sivutoimi-ilmoitus on tehtävä viipymättä.

Virkamies täyttää huolellisesti Kameleon-lomakkeen "Sivutoimi-ilmoitus ja lupahakemus (H05)". Sekä sivutoimilupahakemuksessa että -ilmoituksessa on selkeästi yksilöitävä olennaiset seikat, jotka vaikuttavat sivutoimen sallittavuuteen. Esimerkkeinä tällaisista tiedoista ovat henkilökohtainen toimenkuva, sivutoimen luonne, laajuus, työ määrä, kesto, sivutoimesta saatavan korvauksen suuruusluokka ja toimeen liittyvät pääasialliset tehtävät sekä sivutoimen harjoittamisalue tai -paikka, jotta sivutoimen hyväksyttävyyys ja sivutoimiluvan myöntämisen edellytykset voidaan helposti todeta.

Tämän jälkeen virkamies lähettää tallennetun lomakkeen sähköpostilla poliisiyksikön kirjaamoon kirjattavaksi. Kirjaamossa avataan asiaryhmään

01.30.07 uusi asia, jolle sähköpostiviesti ja lomake tallennetaan. Asia vastuutetaan poliisiyksikössä erikseen määritellylle taholle. Sivutoimiasiat tulee käsitellä keskitetysti poliisiyksikössä yhdenvertaisen käsittelyn varmistamiseksi.

Mikäli sivutoimilupahakemuksessa tai -ilmoituksessa ei ole annettu riittäviä tietoja, asian käsittelijän pitää pyytää asian kannalta riittävä selvitys. Saatut lisätiedot tallennetaan Actaan valmistelu-välitoimenpiteelle.

4.2 Sivutoimihakemuksen/ilmoituksen käsittely ja arviointi

Sivutoimea verrataan virkamiehen henkilökohtaiseen toimenkuvaan. Sivutoimen sallittavuus riippuu keskeisesti sivutoimen sisällöstä ja luonteesta. Sivutoimen sallittavuutta on arvioitava kysymyksessä olevan virkamiehen virka-aseman ja -tehtävien kannalta huomioon ottaen se, miltä sivutoimen harjoittaminen näyttää ulkopuolisen silmin.

Yksittäisen virkamiehen sivutoimi voi vaikuttaa siihen kuvaan, jonka ulkopuoliset saavat poliisin toiminnasta, sen luotettavuudesta ja tasapuolisuudesta. Erityisasemassa ovat ylimmät virkamiehet ja poliisit, joiden käyttäytymisvelvollisuus ulottuu myös vapaa-aikaan. Näissä tilanteissa on erityisesti syytä sivutoimen sallittavuutta harkitessa arvioida sitä, millaisen kuvan sivutoimen harjoittaminen antaa viraston ja virkamiehen tasapuolisesta ja puolueettomasta tehtävien hoidosta.

Huomionarvoista on se, että virkamiehen asema ja tehtävä saattavat oikeuttaa virkamiehen perusoikeuksien rajoittamisen elinkeinon ja ammatinharjoittamisen kohdalla. Koska sivutoimilupa- ja ilmoitusmenettelyssä on kyse jokaiselle Suomen perustuslaissa turvatun ammatin- ja elinkeinonharjoittamisen vapauden rajoittamisesta, päätöksenteossa pitää noudattaa huolellisesti sivutoimia koskevaa lainsäädäntöä ja rajoittaa sivutoimen tekemistä vain silloin, kun rajoittamisen lailla säädetyt edellytykset täyttyvät.

4.2.1 Viranomaisen harkintavallan rajat

Harkittaessa sivutoimiluvan myöntämistä on otettava huomioon, että virkamies ei saa sivutoimen vuoksi tulla esteelliseksi tehtävässään. Esteellisyys toteutuu tässä tarkoitetulla tavalla silloin, kun virkamies tulee sivutoimensa vuoksi esteelliseksi virkatehtävissään jatkuvaluontoisesti eikä vain yhden kerran. Yleiset säännökset esteellisyydestä ja sen perusteista ovat hallintolain (434/2003) 27 ja 28 §:ssä.

Sivutoimi ei myöskään saa vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa tai muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista taikka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa.

Luottamus tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa voi vaarantua, kun virkatehtävien ja sivutoimen välillä on kiinteä yhteys. Sivutoimen sallittavuutta harkittaessa huomiota on kiinnitettävä siihen, onko vaara todennäköisesti olemassa, kun asiaa arvioidaan objektiivisesti. Sivutoimen kieltäminen ei edellytä konkreettista tasapuolisuuden vaarantumista vaan ratkaisevaa on, voiko se vaarantaa ulkopuolisten luottamusta virkamiehen puolueettomuuteen.

Sivutoimi voi haitata tehtävien asianmukaista hoitamista esimerkiksi rasittavuutensa takia, jolloin sitä ei voida pitää sallittavana.

Virkamieslain 18 §:ssä säädetään myös kilpailevan toiminnan kiellosta. Sivutoimen sallittavuutta harkittaessa on otettava huomioon myös se, ettei sivutoimi kilpailevana toimintana saa haitata työnantajana toimivaa virastoa.

Poliisin hallintolain 15 g §:n mukaan poliisimies ei saa sivutoimena hoitaa tehtävää, johon liittyvät oikeudet tai velvollisuudet saattavat joutua ristiriitaan poliisin tehtävien kanssa.

Viranomainen voi kieltää sivutoimen harjoittamisen edellä mainituilla perusteilla. Sivutoimilupa voidaan antaa myös määrääjäksi ja rajoitettuna.

Sivutoimen harjoittaminen tulee sallia, jos luvan myöntämiseksi ei ole valtion virkamieslain 18 §:ssä mainittua estettä eikä se sisällä poliisimiesten osalta erikseen säädettyjä sivutoimen harjoittamisen estäviä elementtejä tai tehtäviä, johon liittyvät oikeudet tai velvollisuudet saattavat joutua ristiriitaan poliisin tehtävien kanssa. Kun on poliisimiehen osalta kyse muusta kuin varsinaisesta sivutoimesta (esimerkiksi vastikkeeton vapaaehtoistoiminta), tulee arviointi perustua todelliseen ristiriidan muodostumiseen eikä tulkinta saa olla laajaa.

Sivutoimen sallittavuutta koskevia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja löytyy muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden sekä Finlexin -verkkosivustoilta. Sivutoimeen liittyviä ratkaisuja löytyy myös Oikeuskanslerin viraston ja eduskunnan oikeusasiamiehen verkkosivuilta.

4.2.2 Poliisimiesten sivutoimet

Poliisin hallintolain 15 e §:n mukaan poliisimies saa toimia rikoksesta epäillyn avustajana tai asiamiehenä vain, jos epäilty on hänen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa oleva sukulaisensa, sisaruksensa tai avio puolisonsa ja tällä ei oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvun 1 §:n mukaan ole oikeutta saada puolustajaa. Poliisimies ei saa toimia asianomistajan avustajana tai asiamiehenä, jos se voi olla ristiriidassa hänen virkatehtäviensä hoitamisen kanssa.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1985/2015) 106 §:n mukaan poliisimies ei saa osallistua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimintaan, kuulua turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan hallintoelimiin, olla turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan toimitusjohtajana, yhtiömiehenä, vastuunalaisena yhtiömiehenä tai vastaavana hoitajana eikä toimia vartijana tai järjestyksenvalvojana.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (266/2004 vp.) poliisimiesten erityisiä sivutoimisäännöksiä on perusteltu muun muassa seuraavasti: Sivutoimisäännös rajoittaa poliisimiesten oikeutta hoitaa sellaista yksittäistä vastikkeetonta tai vastikkeellista tehtävää, josta saattaisi aiheutua ristiriita poliisin tehtäviin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa. Tällainen tehtävä olisi esimerkiksi toimiminen muutoin kuin virkatehtävissä kokoontumislain (530/1999) mukaisten yleisötilaisuuksien turvallisuuspäällikkönä tai muissa

poliisin tehtäviä läheisesti sivuavissa tehtävissä. Tällöin ei aina olisi kysymys varsinaisesta sivutoimesta. Kyseistä tehtävää suorittavalla poliisimiehellä olisi samanaikaisesti poliisimiehen valtuudet ja velvollisuudet. Kansalaisten kannalta olisi vaikeaa tosiasiallisesti tietää, missä roolissa poliisimies toimisi kyseisessä tehtävässä. Sallittua ei olisi myöskään poliisin toimialaan liittyvä liiketoiminnan luonteinen jatkuva tai toistuva konsultointi ja kouluttaminen.

Niin ikään hallintovaliokunnan mietintö (10/2005 vp.) hallituksen esityksestä laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi kiinnittää huomiota sivutoimisäännöksen tarkoitukseen, joka on rajoittaa poliisimiehen oikeutta hoitaa sellaisia vastikkeellisia tai vastikkeettomia tehtäviä, joista saattaa aiheutua ristiriitaa poliisin tehtäviin liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa. Rajoitus johtuu siitä, että poliisimiehellä on myös vapaa-aikaan ulottuva toimimisvelvollisuus, jos hän havaitsee esimerkiksi vakavan rikoksen tapahtuneen. Tästä velvollisuudesta poliisimies ei voi irrottautua toimimalla esimerkiksi yhdistyksen jäsenenä läheisesti poliisin tehtäviä sivuavassa tehtävässä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi järjestyksenvalvontaan ja ylläpitämiseen - mukaan lukien liikenteenvalvonta - sekä rikostorjuntaan liittyvät tehtävät. Poliisimies ei voi toimia esimerkiksi ravintolan vahtimestarina, yleisötilaisuudessa järjestyksenvalvojana tai liikenteenohjaajana tai muissa läheisesti poliisin tehtäviä sivuavissa tehtävissä. Poliisimiehellä on oikeus osallistua esimerkiksi vapaaehtoisessa yhdistystoiminnassa sellaisiin tehtäviin, joista ei saata edellä mainitun tavoin aiheutua ristiriitaa poliisin virkatehtävien kanssa.

Mikäli henkilö hoitaa Poliisiammattikorkeakoulussa koulutustehtäviä vapaaajallaan, Poliisiammattikorkeakoulu maksaa hänelle tuntiperusteista korvausta. Poliisiammattikorkeakoulun on tällöin nimitettävä tuntiopettajana toimiva henkilö määräaikaiseen virkasuhteeseen sivutoimiseksi tuntiopettajaksi (valtion virkamiesasetus (971/1994) 17 §). Sivutoimiseen virkasuhteeseen nimittäminen ei edellytä henkilölle päävirasta myönnettävää virkavapautta, kun Poliisiammattikorkeakoulun opetustehtävää hoidetaan henkilön vapaa-aikana. Poliisin hallintolain (110/1992) 15 g §:n mukaisesti poliisimiehen tulee kuitenkin saada sivutoimilupa ennen sivutoimiseen virkasuhteeseen nimittämistä.

4.3 Päätöksenteko

Päätöksenteko perustuu seuraaviin kokonaisuuksiin:

1. Onko kyseessä sivutoimi?
2. Tapauskohtainen arviointi (ks. kohdat 4.2.1-4.2.2), johon vaikuttaa henkilökohtainen toimenkuva:

- Tuleeko virkamies sivutoimen vuoksi esteelliseksi tehtävässään?
- Vaarantaako sivutoimi luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa tai muuten haittaako tehtävän asianmukaista hoitamista taikka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa?
- Haittaako sivutoimi tehtävien asianmukaista hoitamista esimerkiksi rasittavuutensa takia?
- Poliisimiesten osalta joutuvatko sivutoimen tehtävän oikeudet tai velvollisuudet ristiriitaan poliisin tehtävien kanssa?

Poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) 23 §:n 1 momentin mukaan nimittävä viranomais myöntää sivutoimiluvan poliisihallinnossa. Poliisihallituksen poliisiyliohtajalle ja keskusrikospoliisin päällikölle sivutoimiluvan myöntää kuitenkin sisäministeriö.

Sivutoimipäätöksen tekevä virkamies on määriteltävä työjärjestyksessä tai ohjesäännössä. Päätökset pitää tehdä keskitetysti poliisiyksikön sisällä. Esittelijä ja päätöksentekijä voivat katsoa Actasta muiden poliisiyksiköiden tekemiä sivutoimipäätöksiä yhdenmukaisen käsittelyn varmistamiseksi.

Päätöksentekijä joko myöntää tai kieltää sivutoimen harjoittamisen valtion virkamieslain 18 §:n (kaikki virkamiehet) taikka poliisin hallintolain 15 g §:n (poliisimiehet) perusteella. Sivutoimilupa voidaan antaa myös rajatusti siten, että sivutoimen harjoittamista rajataan joko ajallisesti tai asiallisesti. Sivutoimilupa voidaan peruuttaa, kun siihen on syytä.

Sivutoimiluvan myöntämisestä, rajaamisesta tai epäämisestä annetaan kirjallinen hallinnollinen päätös, joka on perusteltava. Hallintolain (434/2003) 45 §:n mukaisesti perusteluista on käytävä ilmi päätöksen vaikuttaneet toiseikat ja selvitykset sekä perusteena olleet säännökset ja määräykset, jotta asianosainen saa tietää hallintopäätöksen perusteena olevat konkreettiset seikat ja arvioida muutoksenhaun tarvetta. Muutenkin sivutoimiasioiden käsittelyssä pitää noudattaa hallintolain säädöksiä esimerkiksi kuulemisen osalta.

Sivutoimi-ilmoitus kuitataan vastaanotetuksi. Ilmoituksenvarainen sivutoimi voidaan myös rajoittaa tai kieltää valtion virkamieslain 18 §:n perusteella. Sivutoimi-ilmoituksen perusteella kielletystä tai rajoitetusta sivutoimesta pitää tehdä päätös, joka on perusteltava edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla.

Jos virasto rajoittaa tai kieltää sivutoimen harjoittamisen, päätös asiassa pitää tehdä viivytyksettä.

Asian valmistelija laatii Actassa päätöksenteko-toimenpiteenä asialle joko:

- kirjeen sivutoimi-ilmoituksen vastaanottamisesta
- päätöksen sivutoimiluvan myöntämisestä
- päätöksen sivutoimen rajaamisesta tai kieltämisestä.

Asiakirjan liitteeksi tulee virkamiehen täyttämä sivutoimilomake.

Actassa asiakirjaan merkitään näkyviin esittelijän ja päätöksentekijän tiedot. Asiakirja lähetetään Actassa sähköisesti allekirjoitettavaksi. Esittelijän ja päätöksentekijän lisäksi sivutoimen käsittelijä lähettää asiakirjan samalla allekirjoitettavaksi poliisiyksikössä erikseen määritellyille tahoille (esimerkiksi sivutoimiluvan hakijan lähiesimies ja mahdollisesti yksikön päällikkö). Heidän nimensä eivät jää näkyviin itse asiakirjaan, mutta tiedot allekirjoittamisesta jäävät talteen Actan taustatietoihin. Mikäli joku allekirjoittava taho ei puolla päätöstä tai haluaa asiaan lisätietoja, tällöin hän hylkää allekirjoituspyynnön, jolloin asiakirja palaa alkuperäiselle sivutoimen käsittelijälle päätöksen muokkaamista varten.

Allekirjoitettu sivutoimipäätös tai kirje sivutoimi-ilmoituksen vastaanottamisesta toimitetaan sivutoimiluvan hakijalle tiedoksi Actan kautta.

Kaikista myönnettyistä ja peruutetuista sivutoimiluvista pitää lisäksi erikseen toimittaa tieto Palkeisiin, jossa tieto lisätään virkamiehen nimikirjalle.

4.3.1 Muutoksenhaku

Sivutointa koskeva päätös on hallintopäätös ja siihen voidaan valtion virkamieslain (750/1994) 57 §:n nojalla hakea muutosta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Sivutoimen kieltävään tai rajaavaan päätökseen lisätään liitteeksi valitusosoitus.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, eli sivutoimen epä-ävä päätös tulee voimaan heti, kun se on saatettu asianomaisen virkamiehen tietoon. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää tai keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon.

4.4 Arkistointi ja julkisuus

Päätökset ja niiden jakelutiedot arkistoituvat automaattisesti Actaan, kun prosessi hoidetaan sähköisesti.

Asian valmistelija merkitsee Actaan asian lisätieto-kenttään sivutoimen sisällön yleisellä tasolla (esimerkiksi valokuvaus / kouluttaminen / juridiset toimeksiannot). Lisäksi valmistelija tallentaa metatietoihin sivutoimen voimassaoloajan. Näitä tietoja voidaan käyttää Actassa hakukriteereinä.

Sivutoimilupaa koskevat hakemukset ja sivutoimi-ilmoitukset ovat julkisia asiakirjoja, jollei niissä ole sellaisia tietoja, jotka on erikseen säädetty salassa pidettäväksi. Sivutoimia koskevat päätökset ovat niin ikään julkisia edellä kerrotuin rajoituksin.

Kun päätös/kirje on sähköisesti jaeltu, asian voi sulkea Actassa. Mikäli sivutoimeen tulee jotain muutoksia (esimerkiksi voimassaoloajan muutos), asia avataan uudelleen ja tiedot päivitetään Actaan.

4.5 Sivutoimiluvan peruuttaminen

Myönnetty sivutoimilupa pitää peruuttaa viipymättä, kun sivutoimen pitämisen edellytyksiä ei enää ole. Virkamiehen pitää ilmoittaa asianomaiselle viranomaiselle sivutoimen harjoittamisen lopettamisesta.

4.6 Sivutoimiluvan ja -ilmoituksen määräaikaisuus ja uudelleen hakeminen

Poliisihallinnossa sivutoimilupa myönnetään ja sivutoimi-ilmoitus vastaanotetaan pääsääntöisesti enimmillään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan sivutoimen voimassaoloedellytysten varmistamiseksi. Lisäksi sivutoimilupa ja -ilmoitus ovat voimassa enintään siihen saakka, kun sivutoimen tekijän virkasuhde on voimassa luvan myöntäneeseen virastoon.

Sivutoimilupa on haettava tai sivutoimi-ilmoitus tehtävä uudestaan voimassaoloajan päättyessä, poliisiyksiköstä toiseen siirryttäessä tai mikäli virka-asema ja/tai toimenkuva omassa virastossa muuttuvat oleellisesti. Lupa on haettava tai ilmoitus tehtävä siinäkin tapauksessa, että sivutoimi on ollut tiedossa virkasuhteen alkaessa.

5 Sivutoimet virkavapauden aikana

Virkavapauden aikana ei voi tehdä sellaisia tehtäviä ilman sivutoimilupaa tai -ilmoitusta, jotka edellyttävät sivutoimilupaa tai -ilmoitusta virkaa hoidettaessa.

Virkamiehellä ei ole subjektiivista oikeutta harkinnanvaraisen virkavapauden saamiseen. Viranomaisen päättää toimintavaltansa rajoissa mihin tarkoitukseen virkavapaus myönnetään. Valtion virkamieslain (750/1994) 23 §:n 1 momentin mukaan virkamies saa keskeyttää työnteon, jos asianomainen viranomaisen hakemuksesta myöntää hänelle virkavapauden tai hän on suoraan lain nojalla virkavapaana. Virkasuhde ei kuitenkaan katkea virkavapauden johdosta eikä valtion virkamieslaissa ole nimenomaisesti myönnetty muita vapautuksia virkavelvollisuuksista virkavapauden aikana. Näin ollen esimerkiksi virkamiehen yleinen lojaliteettivelvollisuus työnantajaansa nähden säilyy myös virkavapauden aikana. Myös virkamieslain 14 §:n 2 momentissa säädetty aseman ja tehtävien mukainen käyttäytymisvelvollisuus säilyy virkamiesten kohdalla virkavapauden aikana.

Ohjeen tarkoituksena ei ole rajoittaa poliisihenkilöstön kouluttautumismahdollisuuksia. Opiskeluun liittyvän harjoittelun johdosta virkamiehen on sallittua tulla tilapäisesti esteelliseksi virkatehtävässään.

5.1 Voimassa olevat sivutoimirajoitukset virkavapaan alkaessa

Mikäli virkamiehellä on virkavapaalle jäädessään voimassa oleva sivutoimilupa rajoituksin tai häneltä on aiemmin kielletty sivutoimen harjoittaminen, tulee tällöin virkavapauspäätöksen yhteydessä ratkaista, ovatko sivutoimirajoitukset voimassa myös virkavapauden aikana (tapauskohtainen harkinta). Jos rajoitetun tai evätyn sivutoimipäätöksen saanut virkamies katsoo, että aikaisempaa sivutoimipäätöstä on aihetta muuttaa virkavapaan ajaksi, tulee virkamiehen tehdä asiasta uusi sivutoimilupahakemus virkavapaan myöntävälle virastolle.

Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen (Diaarinumero 06798/12/1499) mukaan *sivutoimipäätöksissä henkilö X:lle ei ole myönnetty poikkeusta toimia vastoin päätöksistä ilmeneviä rajoituksia hänelle mahdollisesti myönnettävien virkavapauksien aikana. Myöskään 13.9.2012 tehdyssä virkavapauspäätöksessä henkilö X:lle ei ole myönnetty virkavapautta sivutoimiluvassa aiemmin rajoitettujen tehtävien hoitamiseen. Sen sijaan keskusrikospoliisi on valituksenalaisella päätöksellään erikseen vielä vahvistanut, että 7.11.2011 myönnetyn sivutoimiluvan ehdot säilyvät myös virkavapauksien aikana. Hallinto-oikeus katsoo, että keskusrikospoliisi on voinut päätöksellään vahvistaa, että sivutoimilupien rajoitukset ovat voimassa myös henkilö X:lle myönnettyjen virkavapauksien aikana.*

5.2 Virkavapaus, toinen työnantaja

Virkamiehen ei tarvitse hakea erillistä sivutoimilupaa toisella työnantajalla työskentelyä varten vaan harkinta työtehtävän soveltuvuudesta tehdään virkavapauspäätöksen yhteydessä. Mikäli henkilö aloittaa uuden sivutoimen toisen työnantajan palveluksessa ollessaan, tällöin sivutoimiharkinta tapahtuu toisen työnantajan toimesta.

5.3 Virkavapaus/virantoimituksen keskeytyminen, ei uutta työnantajaa

Esimerkiksi opintovapaa, vuorotteluvapaa: sivutoimiohjeistus on voimassa myös virkavapauden aikana ja sivutoimilupaa on haettava / sivutoimi-ilmoitus on tehtävä työnantajalle myös kesken virkavapauden uusien sivutoimien osalta, mikäli asiaa ei ole ratkaistu virkavapauhakemuksen yhteydessä.

Myös virantoimituksesta pidättämisen aikana harjoitettava sivutoimi edellyttää sivutoimi-ilmoitusta/-lupaa. Viranomaisella pitää näissäkkin tilanteissa olla mahdollisuus harkita, vaarantaako sivutoimi luottamusta tasapuolisuuden tehtävän hoidossa tai aiheuttaako se jatkuvaluonteista esteellisyyttä virkaan palatessa taikka ettei poliisimiesten osalta sivutoimeen liittyvät oikeudet tai velvollisuudet saata joutua ristiriitaan poliisin tehtävien kanssa.

6 Virkamiehen velvollisuudet

Virkamiehellä itsellään on virkavastuuseen perustuva velvollisuus saattaa sivutoimi sekä tilapäiset tehtävät ja epäselvät tapaukset työnantajan tietoon, jotta työnantajalla on mahdollisuus käyttää asiassa harkintavaltaansa.

Viranomaisen päätös ei poista virkamiehen vastuuta sivutoimisäännösten noudattamisesta. Virkamiehellä on saamaansa sivutoimilupaan tai -ilmoitukseen perustuvaa sivutoimea harjoittaessaan velvollisuus huolehtia siitä, että sivutoimea harjoitettaessa noudatetaan sivutoimisääntelyä ja mahdollisia sivutoimilupaehtoja.

Mikäli sivutoimen sisällössä, laajuudessa tai kestossa tapahtuu muutoksia, virkamies on velvollinen oma-aloitteisesti ilmoittamaan muutoksista työnantajalle.

Sivutoimea ei saa harjoittaa virkamiehen/poliisimiehen roolissa. Virka-aseman tai työnantajan laitteiden, koneiden ym. palveluiden käyttö sivutoimessa on kielletty. Sivutoimen hoitamisessa käytettävät yhteystiedot ym. eivät saa viitata poliisiin.

7 Työnantajan velvollisuudet

Viranomaisen pitää jo virantäyttömenettelyssä selvittää virkamiehelle tehtävään liittyvät mahdolliset sivutoimirajoitukset. Mikäli sivutoimesta annettuja säännöksiä on laiminlyöty, tulee asianomaisen viranomaisen määrätä virkamiestä hakemaan sivutoimilupa tai tekemään sivutoimi-ilmoitus.

8 Valvonta

Sivutoimen myöntävä ja sivutoimi-ilmoituksen vastaanottava viranomainen on myös velvollinen valvomaan, että sivutoimiin liittyviä rajoituksia noudatetaan.

Sivutoimilupien ja -ilmoitusten ajantasaisuutta ja edellytyksiä sekä mahdollisesti asetettuja rajoituksia ja muiden ehtojen toteutumista tulee seurata esimiehen toimesta säännöllisesti vuosittain sekä aina kun henkilö siirtyy toisiin tehtäviin viraston sisällä. Lisäksi laillisuusvalvonta valvoo ja sisäinen

tarkastus tarkastaa sivutoimipäätösten lainmukaisuutta ja prosessin toimivuutta.

Mikäli virkamies harjoittaa sivutoimea, johon hänellä ei ole lupaa tai josta hän ei ole tehnyt sivutoimi-ilmoitusta, tällainen menettely voi tulla arvioitavaksi virkavelvollisuuksien rikkomuksena (ks. valtiovarainministeriön ohje).

Kaikki aiemmin poliisihallinnossa tehtyt ja edelleen voimassa olevat sivutoimiluvat ja -ilmoitukset tulee uusia tämän ohjeen voimaantulon jälkeen sivutoimien käsittelyn yhdenmukaisuuden sekä Actan sähköisen arkistoinnin varmistamiseksi. Vanhat sivutoimiluvat ja -ilmoitukset pitää olla uusituina 30.6.2021 mennessä.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Ylitarkastaja

Tero Saarikivi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 22.12.2020 klo 09:39. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Liitteet

-

Jakelu

Poliisihallituksen yksiköt
Poliisin valtakunnalliset yksiköt
Poliisilaitokset

Tiedoksi

Sisäministeriön poliisiosasto
Ahvenanmaan poliisiviranomainen
Suojelupoliisi
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry - SPJL ry
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö - Juko ry
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto - JHL ry
Ammattiliitto PRO
Sinetti-ohjekirjasto/Esikunta